

Nagybánhegyesen ünnepelt a hazai szlovákság

A Békés megyei *Nagybánhegyesen* ünnepelte meg a hazai szlovákság a *Magyarországi Szlovákok Napját*. A megemlékezés a helyi evangélikus temetőben, *Farkas Pálné Drágos Zsófia* (ňanička Žofka) sírjánál kezdődött. Az Országos Szlovák Önkormányzat elnöke, *Fuzik János* és alelnöke, *Aszódi Csaba András*, valamint *Marián Tkáč*, a Matica Slovenská elnöke, *Štefan Daňo*, a Szlovák Köztársaság magyarországi főkonzulja, *Jancsó Ottó*, Nagybánhegyes polgármestere, a hazai szlovák szervezetek tagjai, illetve képviselői közösen idézték fel a híres mesemondó emlékét. A nyughelyénél egybegyűltek *Aszódi Csaba András* köszöntötte, hosszan méltatva *Drágos Zsófia* életét és tevékenységét. „Emlékezzünk tisztelettel *Drágos Zsófiára*, aki Nagybánhegyesen szlovák és magyar környezetben nőtt fel! Meséiben gyönyörű népnyelvet használt, amit saját képzeletvilága által is gazdagított. Meséit a neves néprajztudós, *Krupa András* gyűjtötte össze és adta ki „Zsófia néni meséi” (*Rozprávky ěaničky Žofky*) címmel. A könyv első megjelenésekor huszonkét mesét tartalmazott szlovák és magyar nyelven. Hagyatékát és emlékét megőrizni a mi feladatunk” – hangsúlyozta az OSZÖ alelnöke.

A méltó tiszteletadást követően a megjelenteket *Fuzik János* hívta meg a „Főkötők a szlovák népviseletben” című kiállítás megnyitójára. A helyi étkező épületében *Zelman Ferenc* az OSZÖ alelnöke, a tótkomlói Szlovák Regionális Kulturális Központ vezetője köszöntötte az érdeklődőket. Mint elmondta, a kiállított anyag azt szolgálta, hogy bemutassa, milyen főkötőket, illetve népviseletet hordtak elődeink. A tárlókban nem csak főkötők és hajtűk sorakoztak, hanem zsebkendők is. A falakon elhelyezett fekete-fehér képek visszarepítettek az időben, s általuk a dédanyák viselete is láthatóvá lett. A bevezető szavak után *Závoda Ferenc*, a Békés megyei közgyűlés tagja, az alföldiek körében jól ismert politikus szlovákul, majd magyarul szólt a jelenlévőkhöz.

Szlovák népdalcsokor csendült fel, bányhegyesi általános iskolások előadásában, majd a sokak által már ismert – de jó néhány éve hiánycikknek számító – „Zsófia néni meséi” kötet megvásárlására, illetve dedikálására adódott lehetőség, mivel az ünnep alkalmából az OSZÖ újra megjelentette a könyvet.

Rövid szünet után a helyi evangélikus templomban ökumenikus istentisztelet kezdődött, amellyel hivatalosan is megnyitották az ünnepséget. Előbb a magyar és a szlovák állami himnusz hangzott el a tótkomlói Ifjúsági Fúvószenekar előadásában (vezényelt: *Krcsméri János*), majd az ünneplőket elsőként a helyi evangélikus lelkész *Lászlóné Házi Magdolna* köszöntötte magyarul, *Gulácsiné Fabulya Hilda*, a budapesti szlovák evangélikus közösség lelkésze pedig szlovák nyelven. A két erős identitás – nem-

zetiségi és keresztény – fontosságát hangsúlyozták. Ezek után *Jancsó Ottó* polgármester üdvözölte a vendégeket. Mint mondta, Nagybánhegyes részére megtiszteltetés az ünnepség megrendezésének lehetősége, melyre az előkészületeket már jó néhány hónapja megtették. Megjegyezte, hogy nincs a világon még egy olyan hely, ahol annyi nemzetiség élne együtt, mint a Kárpát-medencében. Külön figyelmet érdemel Magyarország, ahol a multikulturális jelleg, már szinte hagyomány.

A kétnyelvű ökumenikus istentiszteleten *Gulácsiné Fabulya Hilda* és *Szigeti Antal*, a békéscsabai Nagytemplom katolikus papja hirdették Isten szavait. A szertartást a tótkomlói kántor, *Kmetykó Pálné* orgonajátéka és a szarvasi szlovák önkormányzat elnöke, *Mótyán Tibor* énekei zártak. Az ünneplőket elsőként *Fuzik János* köszöntötte. Emlékeztetett arra, hogy Magyarországi Szlovákok Napját minden évben július ötödikéhez közeli napon (idén július 2-án), *Cirill és Metód* ünnepe alkalmából rendezik meg, amely a Szlovák Köztársaság állami ünnepe. Ennek tiszteletére tartják meg július 4-6. között Bratislavában (Pozsonyban) a Határon túli Szlovákok Napját is, melyre a magyarországi szlovákok „Alföldi vásárral” készültek. Beszédében hangsúlyozta az őszi népszámlálás fontosságát is. Mint mondta a szlovákok Magyarországon az elmúlt évtizedben nagyon sokat veszítettek. Most, annak érdekében, hogy megőrizhessék a szlovákság önkormányzatait, szervezeteit, kulturális csoportjait, muszáj, hogy szlovák nemzetiségűnek vallja magát minden érintett. Az OSZÖ szórólapokkal kívánja erre felhívni az emberek figyelmét, illetve a szlovákok lakta települések jegyzőihez fordul segítségért.

Milan Vetrák, a Határon Túli Szlovákok Hivatalának elnöke örömét fejezte ki, hogy részt vehetett a magyarországi szlovákok ünnepén. Beszédében arra figyelmeztetett: az embereknek ugyan alkalmazkodniuk kell, mégsem szabad felcserélni az integráció és az asszimiláció fogalmát. Felszólította a megjelenteket, hogy kérdezzék meg maguktól, mit tett a magyar állam a nemzeti és kulturális identitás megőrzésének érdekében, illetve a parlamenti érdekvépviselet ügyében. Kérdezzék meg azt is, mi az, amit Szlovákia tesz a nyelv és a kultúra megőrzése érdekében a határon túli szlovákok körében, és mi az, amit az egyén tesz meg mindezek érdekében. Szlovák nyelvet oktató intézménybe íratna-e be például a gyermekét? Szlovákia egy fiatal, dinamikus fejlődő ország – mondta –, amely tiszteli gyökereit és hagyományait, s örömmel fogadja nem csak a kulturális, hanem a diplomáciai potenciált is a külföldön élő szlovákok köréből. Szavait megerősítette azzal a kijelentésével is, mely szerint az idei Határon túli Szlovákok Napja rendezvény első ízben rendezik

Szabóné Mataisz Andrea és Fuhl Imre felvételei

meg a Szlovák Köztársaság miniszterelnöke – Iveta Radičová – védnökségével.

Latorcai Csaba, a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium nemzetiségi és civil társadalmi kapcsolatokért felelős helyettes államtitkára beszédében összefoglalta, mit tett a magyar állam a nemzetiségi érdekében az elmúlt évben. Megemlítette a minisztérium, illetve a tizenhárom nemzetiségi önkormányzat képviselői által a közös munka színvonalának emelése érdekében nemrégiben aláírt megállapodását, de az új magyar alkotmányt is, mely preambulumban és a törzsszövegben egyaránt leszögezi a nemzetiségek jogait, államalkotó tényezőnek ismerve el őket. Az alkotmány szerint Magyarország minden állampolgárának jogában áll szabadon jelentkeznie a saját nemzetiségéhez, szabadon használhatja anyanyelvét, s a nevét is a nemzetiségi nyelvén megnevezheti. Ápolhatja a nemzetiségi kulturális és társadalmi hagyományait, részt vehet a közéletben. Tájékoztatás hangzott el a kormány tervezett lépéseiről is, mint például a sarkalatos törvény keretein belül rögzítendő nemzetiségi jogokról és azok országgyűlési érvényesítéséről, valamint a civil szervezetekről szóló törvénytervezetről. Mivel ez utóbbinak is közvetlen hatása lesz a nemzetiségek életére, a helyettes államtitkár felszólította az ünneplőket, hogy kövessék nyomon az előkészületeket, s tegyék meg észrevételeiket, javaslataikat. Ő is kiemelte a népszámlálás fontosságát. Az állampolgárok – mondta – nem kötelesek választ adni azokra a kérdésekre, amelyek nemzetiségi hovatartozásukat firtatják, de a nemzetiségek és az állam érdeke is az, hogy a nemzetiségi állampolgárok valós számát minél pontosabban megismerhessék.

Az ünnepi beszédek elhangzása után a rudabányai Rozmaring Asszonykórus szlovák népdalokat adott elő, majd az Országos Szlovák Önkormányzat elismeréseinek átadása következett. A Nemzetiségekért (Za našu národnosť) kitüntetés idén a tótkomlói Molnár Pálné, a rudabányai Rozmaring Asszonykórus és Zsilák Mária, a budapesti ELTE docense vehette át.

A Magyarországi Szlovákok Napja ünnepélyes befejezésének részeként Mótyán Tibor elénekelt a „Meghívás Isten ünneplésére” című dicshimnusz, melynek elhangzása után a templom elől ünnepi menet indult a szabadtéri színpadhoz. Ott a „Hol volt, hol nem volt” című gálaprogram várta a közönséget. Ebben mutatkoztak be a Szlovák Művelődési Központ térségi intézményei. A régiók népművészeti és gasztronómiai bemutatót is tartottak, a gyerekek számára kézműves foglalkozásokat szerveztek.

A kitüntetettek

Molnár Pálné

Tótkomlói szlovák földműves családban született. Főiskolai tanulmányainak befejezése után Csanádalbert és Pitvaros általános iskoláiban tanított szlovák nyelvet. Már fiatalon aktívan bekapcsolódott

a közéletbe, főszerzője, motorja volt több szlovák kulturális rendezvénynek, illetve a műkedvelő színjátszásnak. Hosszú évekig a pitvarosi kórusban énekelt s a pitvarosi Szlovák Klub vezetői feladatait is ellátta. Nyugdíjba vonulása után sem pihent, folytatta a szlovák nyelv oktatását, majd bekapcsolódott a tótkomlói szlovák közéletbe. Érdemei között tartják számon a Komlói Szlovákok Szervezete sikeressé és összetartóvá tételét, a helyi szlovák önkormányzat bázisává válását. Ma is tevékeny részese a nemzetiségi életnek, lelkesen képviseli a szlovákok érdekeit. Számos – a szülővárosában élő szlovákok történetét és hagyományait feldolgozó – könyv előkészítésében vett részt. Most is egy új kötet, „A komlói szlovákok néprajzi emlékeinek nyomvonalai” című munka megjelentetésén fáradozik.

Rozmaring Asszonykórus

A Rozmaring Asszonykórust Rudabányán 1966-ban azzal a céllal alapították, hogy összegyűjtse, felelevenítse, megőrizze s átadja a zempléni térség régi népdalait és hagyományait. Az együttes óriási kincs birtokosa. Feldolgozták és műsorrendjükön tartják egy emberélet – születéstől temetésig – legfontosabb dalait. Fellépéseikkel térségük kulturális rendezvényeit színesítik, gazdagítják. Tagjai görög katolikus vallásúak, ezért repertoárjukban egyházi énekek és vallási rituálék is szerepelnek. Évente tizenöt-husz alkalommal lépnek fel, gyakorta a szomszédos Szlovákiában is. Szorosan együttműködnek a tótkomlói Regionális Művelődési Központtal és a nagymihályi Zempléni Művelődési Központtal. Kulturális kezdeményezéseikkel a Zempléni szlovákok tájházát gyarapítják Rudabányán.

Zsilák Mária

Az ELTE docensasszonya Nagybánhegyes szülőtte. Szlovák nyelv és irodalom szakos középiskolai tanári, valamint cseh szakos filológusi diplomájának megszerzése után az ELTE Bölcsészettudományi Kara Szlovák Filológiai Tanszékének külső munkatársa, később tanársegédje lett. 1997-ben kapta meg docensi kinevezését. A Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem Pedagógiai Kara Tudományos Tanácsának tagja, a besztecebányai Bél Mátyás Tudományegyetem Filológiai Kar Szlovák nyelv és irodalom Tanszékének vendégtanára, a BA-képzés (bölcészeti- és társadalomtudományok) felelőse. Számtalan nyelvészeti előadást tart. Tudományos érdeklődése elsősorban a magyarországi szlovákok nyelvére irányul. E szempontból kutatja nemzetisége néprajzi értékeit is. Számos szlovák, illetve magyar nyelvű nyelvészeti és néprajzi könyv szerkesztője, társszerzője. Harmadik kötete „A magyarországi szlovákok népi gyógyítása” 2009-ben jelent meg. Jelenleg az ELTE szlovák nyelvészeti doktorandusz iskoláját vezeti. A Magyarországi Szlovákok Kutatóintézetének meg-alapítása óta külső munkatársa.

Szabóné Mataisz Andrea